

HOMER ODISEEA

Traducere de Etelka Parasca

Cântul I

O, muză, cântă-mi mie pe bărbatul
Viteaz și iscusit, care-ntr-o vreme,
Când el cu măestria lui făcuse
Pustiu din ziduri sfinte de la Troia,
Nemernici amar de ani pe lume
Și cunoscă pe drumul lui tot felul
De oameni, de orașe și de datini,
Și pătimi așa de mult pe mare
Silindu-se să scape de primejdii
Și înapoi să-și ducă pe tovarăși.
Dar tot la urmă nu putu pe-acea
Să-i mântuie, oricât se străduise;
Pieriră din păcatul lor cu toții,
C-au lăcomit a ospăta, netoții,
Din boii sacri ai Soarelui, și-acesta
Deșert făcu întorsul lor acasă.
Din toate aceste spune-ne și nouă
Ceva, o, muză, fiică de-a lui Joe.
Vitejii toți ceilalți care scăpară
Pe mare și-n război de cruda moarte

Acum erau acasă. Doar Ulise,
Deși cu dor de țară și soție,
Oprit era-ntr-o peșteră-adâncată
De a zânelor frunțașă, închinată,
Calipso care-a vrut bărbat să-i fie.
Dar când rotirea vremilor aduse
Și ziua-n care zeii sorociră
Întorsul lui la insula Itaca,
El nici atunci nu fu scutit de lupte
Și chiar între ai lui. De-aceia zeii
Se îndurară toți, afară numai
De-al mării domn Neptun, care pe dânsul
Grozav fu îndârjit pân' la sositul
În țara lui. Ci-n vremea asta zeul
Era plecat departe, la poporul
Etiopian ce stă la capul lumii
Și e-mpărțit în două, într-o parte
Locuitori spre răsărit și de alta
Spre-apus de soare. Acolo zeul
Se duse să ia parte la un praznic
De-o sută de berbeci și boi. Și-n vreme
Ce-acolo petrecea în ospete
Ceilalți nemuritori la Joe-n sală
Lui Agamemnon și-i ucise soțul
La-ntoarcerea din Troia, și el totuși
Știa năprasna ce urma să fie,
Căci noi îi trimisesem pe-al lui Argus
Ucigător pânduț, pe zeul Hermes,

Și-l prevestise el să nu-l omoare
 Și nici să-i ia soția, căci Oreste
 Pe-Atrid va răzbuna, când va fi mare

Și jindui-va țara lui pierdută.

Dar sfatul bun el nu vru să-i asculte

Și toate acum și le plăti grămadă.

Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:

„Părinte al nostru, tu, Saturniene,

Mai mare peste domnitorii lumii

Egist încalte-avu o moarte dreaptă;

Așa să piară păcătoși ca dânsul!

Dar pieptul mi se sfâșie de jale

Gândindu-mă la bietul, înțeleptul

Ulise, care-acum de multă vreme

Tot suferă nenorociri departe

De dragii lui, pe la mijlocul mării,

Într-un ostrov silhui, bătut de valuri,

Pe unde șade zâna cea născută

Din Atlas cel avan, care cunoaște

Adâncurile mărilor și singur

Proptește stâlpii 'nalți ce poartă cerul

De la pământ. Copila-acestui Atlas

Cu sila-l ține-acasă de tot plânge

Nenorocitul, și-l descântă-ntruna

Cu vorbe blânde, dulci și mângâioase

Doar va putea să-și uite de Itaca.

Dar el ar vrea măcar și fum să vadă

Ieșind din vatra lui, și-apoi să moară.

Tu însă stai cu inima-mpietrită, Olimpiene.

Nu-ți făcea pe voie

Cu jertfele-i Ulise-n larga Troie
La tabără-ntre-ahei lângă corăbii?
De ce l-ai urgisit așa pe dânsul?“

Dar Joe furtunosul îi răspunse:
„Ce vorbă ți-a scăpat din paza gurii,
Copila mea? Cum pot uita vreodată

Pe acel dumnezeiesc Ulise care
E omul cel mai chibzuit și-aduse
Prisos de jertfe zeilor din slavă?
Neptun, el singur, cutremurătorul,
I-amar pornit asupra lui; nu-l iartă
Că de-al lui ochi orbi pe uriașul
Ciclop, pe Polifem, cel mai puternic
Din toți ciclopii, odrăslit din fica
Lui Forchis, domn al mării, de zeița
Toosa, care-n fundul unei peșteri
Trăise cu Neptun împreună.

De-atunci Neptun nu-l pierde pe Ulise,
Ci-l poartă-n veci departe de-a lui țară.

Dar noi să chibzuim aici cu toții,
Să mijlocim întorsul lui Ulise.

Se va dezmânia Neptun la urmă,
Doar nu va cuteza el, unul singur,
Să deie piept cu toți nemuritorii“.
Adaose sclipind din ochi Minerva:

„Părinte-al nostru, tu, Saturniene,

LIBRIS | We know books

Mai mare peste domnitorii lumii,
E bine, dacă zeilor le place
Întoarcerea 'napoi a lui Ulise,
Pe vestitorul Hermes să-l trimitem
Să spună zânei cea cu mândre plete
Nenfrânta noastră vrere, ca Ulise
Prea-mult-pățitul să se întoarne-acasă.

Eu mă răped la insula Itaca
Spre a-ndemna și-mbărbăta mai tare
Pe Telemah, feciorul lui Ulise,
Să cheme pe ahei la adunare,
S-alunge el pe toți ai Penelopei
Obraznici pețitori cari avuția-i

Părăduie și cu nemiluita
Înjunghe oi și boi cornaci și dugleși,
Benchetuind mereu. Apoi pe dânsul
La Sparta-l voi petrece și la Pilos,
Orașul nisipos, să-ntrebe acolo;
Poate-ar afla ceva despre întorsul
Iubitului său tată, și-ntre oameni
Umblând ar dobândi el bună vază“.

Așa vorbește Palas și încalță
Sandale dalbe veșnice de aur,
Cu care ea se poartă tot ca vântul
Pe apă, pe uscat fără hotare.
Și-apucă arma-i cea cu bold de-aramă
O sulită vârtoasă, grea și mare,
Cu care cete de voinici doboară

Când ea, născută din puternic tată,
S-avântă-asupra lor înversunată.
Și năvălind de pe Olimp se duse
Și la Itaca se opri-n cetate,
Pe prag la poarta curții lui Ulise.
Cu lancea-n mână ea părea că-i Mentos,
Al casei vechi prieten, domnitorul
Poporului din Tafos. Dete-acolo
De pețitorii cei trufași. Pe prispă
Cu toții petreceau la joc cu zarul
Șezând pe piei de boi uciși de dâșii.
În jurul lor stăteau, slujindu-i, crainici
Și harnici slujitori; de o parte unii
Amestecau cu apă-n oluri vinul,
Ceilalți spălau la mese cu bureții
Și le-așezau 'nainte lor în pripă
Și împărțeau la toți belșug de carne.
Pe oaspe-l vede Telemah întâiul
De unde sta-ntre pețitori, cu suflet
Îndurerat, gândind de-ar fi să-i vie
Cumva viteazul tată, din palatu-i
Să-mprăștie pe pețitori, să-și ieie
Din nou domnia și stăpân să fie
Pe-averea lui. Și cum sta el pe gânduri
Așa-ntre pețitori, zări pe zâna
Și-ntins la poartă merse plin de ciudă,
Că mult stătuse nepoftit străinul,
S-apropie și-l apucă de mână

Și sulița-i primind, îi zise astfel;
 „Noroc și bun sosit la noi, străine!
 Poftim la masă-ntâi și-apoi vei spune
 Nevoia ce te-aduse“. Așa grăindu-i,
 Porni-nainte și-l urmă Minerva.
 Când amândoi intrară-n casa mare,
 La stâlpu-nalt se duse el și lancea
 O strânse-n toc frumos cioplit, pe unde
 Erau și alte suliți, o grămadă,
 Lăsate de Ulise, și pe zâna
 O duse și-o pofti aci să șadă
 Pe scaun învelit c-o frumusețe
 De lăicer cu feluri de podoabe,
 Cu scăunaș de răzimat picioare,
 Și-apropie de dânsa pentru sine
 Un scaun îpestrit. Stătu departe
 De pețitori, ca nu cumva străinul,
 De zarvă supărat între obraznici,
 La masa lui nemulțumit să fie
 Și mai deoparte dânsul pe-ndelete
 Să-ntrebe despre dusul său părinte.
 Aduse apă de spălat pe mână
 O fată, în frumos ibric de aur,
 Pe un lighean de-argint, ca să se spele
 Și-ntinse-o masă bine geluită.
 Apoi cinstita chelăriță-aduse
 Și-i dete pâne și bucate multe
 Și-l omeni cu tot ce-aveau păstrate.

LIBRIS
Și-un bucătar aduse-apoi friptura
De carne felurită și mai puse
Pe lângă ei câte-un pocal de aur
Și un paharnic se purta pe-aproape
Și vin le mai turna amândurora.
Intrară-apoi și pețitorii mândri,
Pe rând șezură-n scaune și-n jețuri,
Iar slujitorii apă le turnară
Pe mâini ca să se spele; în panere
Ticsiră pâne roabele, feciorii
Ulcioarele cu vin încununară.
Cu mânil-ncepură-apoi mesenii
Să umble la gătitetele bucate,
Iar când de-ajuns mâncară și băură
Ei mai avură grijă și de alta,
De cântec și de joc, dichisul mesei.
O strălucită liră puse-un crainic
În mânil lui Femi, care bietul
Cânta silit de pețitori la mese,
Și el frumos din strune sta să cânte.
Iar Telemah s-apropie cu capul,
Ca nu cumva vrun altul să-l audă,
Și zise-așa Minervei: „Dragă oaspe,
Te-ai supăra de ce-am să-ți spun eu ție?
Acești netrebnici au numai o grijă,
Să cânte și să joace; nu le pasă
Căci din avutul altuia se-mbuibă
Nepedepsiți, avutul celui care

Va fi pierit, iar oasele-i albite
Zac putrezind pe undeva-ntr-o țară
Sau sunt rostogolite de talazuri.

De l-ar vedea-n Itaca-ntors pe dânsul,

Cum ar dori ei toți să fie-ndată,

În groaza lor, mai sprinteni de picioare

Decât bogați în aur și-n veșminte!

Dar el muri acum de moarte crudă

Și nu mai tragem noi nicio nădejde,

Să spuie-oricine-ar fi că el se-ntoarnă.

E dus de pe pământ și nu mai vine.

Dar spune-mi drept, răspunde-mi la-ntrebare:

De unde, cine ești? Și cum se cheamă

Orașul și părinții tăi? În care

Corabie-ai sosit? Și cum vâslașii

Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dânsii?

Că n-ai venit pe jos, de bună seamă.

Mai spune-mi una drept și fără-nconjur,

Căci voi să știu de vii întâia oară

Ori ești prieten părintesc? Și alții

Prea mulți se perindară-n casa noastră,

Căci tata-a fost un om umblat prin lume“.

Răspunse zâna cea cu ochi albaștri:

„Adevărat îți voi grăi. Sunt Mentés,

Și înțeleptul Anhiál mi-e tată.

Sunt domnul táfienilor, poporul

Călătoreț pe ape. Aici cu soții

Corabia mi-am abătut acuma

Călătorind pe-ntunecata mare
Spre alte seminții, după aramă
De la Temesa și duc fier cu mine.
Corabia mi-e lângă mal oprită,
Departa de oraș, în schela Reitron
Sub pădurosul Neion. Noi prieteni
De mult suntem, de la părinții noștri.
Ți-ar spune dacă-ntrebi pe moș Laerte,
Bunicul tău viteazul, despre care
Aud că nu mai calcă prin cetate,
Ci stă departe tot jălind la țară,
C-o slujnică bătrână ce-i dă hrană
Și de băut, când bietul nu mai poate
De ostenit, după ce-abia se trage
Prin țarină și-n vie. Venii acuma,
Căci auzii că tatăl tău e-n țară.
Dar văd că zeii calea i-o curmară,
Căci nu e dus de pe pământ Ulise,
Ci-i viu, împiedicat pe largul mării,
Într-un ostrov. Bărbați haini, sălbatici
Acolo-l țin pe undeva cu sila.
Eu nu sunt ghicitor și nici de semne
Tâlcuitor, dar iată-ți dau de veste
De mai 'nainte cum mă-nvață zeii
Și cum socot că trebuie să fie.
El n-o să mai rămână multă vreme
Răznit de țară. Chiar de-o fi cu lanțuri
De fier legat, va născoci un mijloc

De-ntoarcere, că prea-i dibaci și vrednic.

Dar spune-mi tu adevărat și mie

De ești cumva chiar fiul lui Ulise.

Grozav îi semeni după ochi și față,

Că-l știu pe el, ne întâlneam adese

'Nainte de plecarea lui la Troia

Cu alți viteji din Argos pe corăbii;

De-atunci eu nu-l văzui, nici el pe mine“.

Iar Telemah cuminte-așa-i răspunde:

„Ți-oi spune-adevărat, cinstite oaspe.

Sunt fiul lui, c-așa îmi spune mama,

Dar știu și eu? Că nimeni de la sine

Pe tatăl său nu-l poate ști vreodată.

Mai bine însă mă naștea pe mine

Un om mai norocos, rămas acasă,

Stăpân pe-avere pân' la bătrânețe.

Dar vai, cel mai de plâns din toată lumea

Se zice-a fi părinte-al meu, că asta

Voiai să știi“.

Grăi atunci Minerva:

„Dar zeii au făcut ca neamul vostru

Și-n viitor să aibă tot un nume,

Căci are Penelopa fiu cuminte.

Ci lămurește-mi mie încă una

Și spune-mi drept.

Ce-nseamnă lumea asta Și-acest ospăț?

Ce caută la tine?

E praznic ori e nuntă? Căci desigur